

1.

Sveti Oče, odrastamo slušajući da je jedini cilj u životu proizvoditi, uspjeti i brinuti se o vlastitom izgledu. I sam sam to pokušao, ali pronašao sam samo golemu prazninu. Tražeći odgovore, moj je život doživio preokret te sam ovoga Uskrsa primio sakrament Krštenja. Sada, kada sam na ovom novom putu, pitam Vas: kako možemo zadržati pogled usmjeren na ono što je uistinu važno kada nas društvo potiče da neprestano gledamo prema dolje ili samo na same sebe? Kako možemo otkriti svoj istinski poziv unutar te struje?

Hvala ti na ovome svjedočanstvu. Najprije bih želio podijeliti tvoju radost i radost svih onih koji su tijekom ovogodišnjega Uskrsa primili sakrament Krštenja. Mnogi mladi i odrasli ponovno otkrivaju kršćansku vjeru, možda nakon razdoblja života u kojem su se donekle udaljili od Boga. To je doista vrlo važan korak. Naime, sve što postupno otkrivamo, prihvaćamo i živimo na životnom putu zasigurno pridonosi našem rastu, našoj zrelosti i širenju prostora života u nama; ali istodobno, usred radosti, uspjeha i poraza, shvaćamo da nam treba druga voda kako bismo se dublje napojili. Naša želja za istinom i srećom traži širi obzor. I ta nemirnost dar je koji nam je sam Bog dao: stvoreni smo za beskonačnost, i zato nas svaki konačan obzor, svaki korak i svako postignuće, premda nas ispunja, ujedno potiče naprijed i poziva da nastavimo tražiti — tražiti napredujući, ali ponajprije tražiti “silazeći u nutrinu”, to jest ulazeći u dubinu.

I ovdje se vraćam na tvoje pitanje s dvjema kratkim mislima. Prva: potrebno je njegovati taj zdravi nemir. U našim društvima, naime, idolopoklonstvo dobitku i učinku, grozničava potreba da se uvijek proizvodi i pobjeđuje, kao i kult vlastite slike, nisu drugo doli opijati koji uspavljaju našu savjest i prilagođavaju je određenoj predodžbi društva. Kada ljudi nauče zastati, davati vrijednost važnim stvarima, na nov način cijeniti vrijeme i promišljati vlastiti život dopuštajući da ih osvijetli Evanđelje, razvijaju također kritičko razmišljanje o društvenom sustavu koji ne stavlja osobu u središte te stvara različite oblike nepravde i egzistencijalnog siromaštva. Zato nemir izaziva strah, kao i otkrivanje nutarnjeg života, duhovnosti, a još više Evanđelja.

Druga misao: upravo u ovome svijetu trebamo njegovati taj nemir, a ne u nekom drugom. U samome ovom društvu ti i mnogi drugi otkrili ste vrijednost humanijeg, punijeg života, otvorenog susretu s Bogom i radosti vjere. To znači da je, unatoč poteškoćama, mjesto na kojem se Bog uprisutnjuje i gdje trebamo nalaziti Njegove tragove uvijek stvarnost u kojoj živimo. Vjerujemo da Duh Sveti djeluje i tiho radi u svim prilikama života i povijesti, čak i u onima koje se čine najtežima. No, potrebno je taj nemir njegovati i dati mu prostora; kao što sam rekao, “tražiti u sebi”, nastojeći da nas ne nadvladaju ritmovi i vanjske zavodljivosti, njegujući trenutke tišine, zastajući možda nekoliko minuta dnevno da bismo čitali Evanđelje i razgovarali s Bogom, te nastojeći ići tim nutarnjim putem zajedno s drugima, dopuštajući da nas prate u crkvenim hodovima te stupajući u dijalog sa svećenicima, redovnicima i osobama koje su, poput nas, krenule tim putem.

2.

Sveti Oče, u svijetu u kojem se stvari izriču glasno, postoje i vidovi života koji ostaju skriveni, iz srama — poput depresije, tihe bolesti koja pogađa mnoge ljude, mlade i odrasle, i sa sobom nosi tamu, osamljenost i neizmjernu bol. Ponekad za bol tako pritišće da se pomisao na nestanak čini jedinim izlazom. I sama sam se godinama, u tišini, borila s tom bolešću, i jednoga petka navečer izgubila sam tu bitku te si pokušala oduzeti život. Ovdje sam jer mi je Bog dao drugu priliku i bit ću mu vječno zahvalna; ali mnogi drugi i dalje se suočavaju s tom tamom. Zato Vas iz svega srca pitam: gdje možemo vidjeti Boga kada je tama potpuna i kada više ne možemo izdržati? Kako možemo imati povjerenja u Boga kada se čini da ni zbog čega — pa ni zbog nas samih — ne vrijedi živjeti?

Prije svega, hvala ti što si danas s nama podijelila svoje iskustvo patnje. Duboko me je ganulo što o tome možeš govoriti, što si ovdje među nama i što si pronašla snagu prihvatiti tu drugu priliku koju ti je Gospodin darovao. Ustala si i nastavila put, a to je čudesno čudo koje susrećemo kod mnogih likova iz Evanđelja: u susretu s Isusom, i onaj tko se osjeća izgubljenim ponovno nalazi povjerenje u život, ozdravlja od bolesti i može ustati kako bi ponovno živio.

U svome si pitanju ponajprije spomenula “tihu bolest”, depresiju, te je važno uvidjeti kako je mentalno zdravlje sve više ugroženo u društvima koja sebe smatraju naprednima. To je znak da nešto duboko nije u redu s određenom predodžbom napretka koji ljude podvrgava pritiscima, očekivanjima i napetostima koje narušavaju temeljne životne ravnoteže. Zato je nužan zdravstveni sustav koji među svoje prioritete uključuje i ovu nevidljivu i raširenu patnju, koja pogađa i mlade.

Tvoje su nam riječi također pokazale kako bol stavlja na kušnju vjeru i smisao koji pridajemo životu. To vrijedi za sve, ne samo za one koji se u određenom trenutku suoče s kušnjom bolesti. Dok sam te slušao, pomislio sam na one sate tame, tjeskobe i boli koje je Isus proživio kada se približavao čas Njegove smrti. Evanđelja, u prizorima Posljednje večere i molitve u Getsemanskom vrtu, naglašavaju kako se spuštao sumrak, kako je padala noć, a isto tako neposredno prije Njegove smrti na križu govore nam da “nastade tama po svoj zemlji” (Mt 27,45; Lk 23,44). No, u stvarnosti se ne radi samo o osobnoj patnji; Sin Božji u svome tijelu preuzima svu tjeskobu, osamljenost i patnju čovječanstva. U tim mračnim satima, umirući na križu, Isus dijeli našu bol te nam objavljuje lice suosjećajnoga Boga, koji nosi teret naših patnji, koji trpi s nama, plače naše suze i ostaje uz nas svojom prisutnošću punom ljubavi i milosrđa.

Živjeti takvo iskustvo teško je, kako nam više puta svjedoči Sveto pismo; postoje trenutci tame i patnje koje naše društvo uštkava, jer nas određeni kulturni obrasci žele uvijek vidjeti kao pobjednike i savršene, te se zato granice, krhkost i bol moraju ukloniti, potisnuti u zaglušujuću tišinu samoće ili čak srama. U takvim trenutcima možemo pomisliti da nas je i Bog napustio. No Kristov križ govori nam da nas Bog ne napušta, da ostaje raspet s nama u času boli i krajnje osame,

da prikuplja ne samo naše suze nego i krik naše patnje koji drugi ne čuju, krik koji je Isus uzeo na sebe na križu govoreći: “Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?” (Mt 27,46).

Postoji kateheza o posljednjim Isusovim satima u kojoj Benedikt XVI. kaže kako se Njegova patnja pretvara u molitvu i vapaj, te da to vrijedi i za nas: pred najtežim i najbolnijim situacijama, kada se čini da je Bog odsutan, trebamo mu ponovno povjeriti terete koje nosimo u srcu, pa i vapijući k Njemu, pa i prosvjedujući poput Joba, sigurni da se On na neki način uprisutnjuje i da je blizu i onda kada se čini da šuti. No, smatram da to ne možemo sami. U trenucima boli, koliko je moguće, trebamo se otvoriti nekome tko će nam pomoći izreći jednostavnu molitvu, tko će nas diskretno pratiti bez žurbe da nam objasni tu bol, tko će nas uzeti za ruku i izvesti iz toga vapaja. Ta iskustva nose poruku i nama vjernicima, cijeloj Crkvi: ne smijemo spiritualizirati patnju svodeći ju površno na “Božju volju” ili na neki Njegov tajanstveni naum, jer to može umanjiti tu bol, utišati ju i raniti ljude. Bog ne želi patnju; On ju nosi s nama i poziva nas da s ustrajnošću u Njega polažemo pouzdanje. Sjetimo se onoga što je govorio papa Franjo: s Bogom se život uvijek iznova rađa.

3.

Dobra večer, Sveti Oče! Dolazim iz obitelji iz jednoga vrlo siromašnog dijela Barcelone. Kad sam bila mala, moj je otac pokušao ubiti moju majku koja se spasila samo zahvaljujući intervenciji jednoga mladića koji je pritom izgubio život. Moj je otac završio u zatvoru, a majka je zapala u svijet ovisnosti o drogama. S deset godina preuzela me je socijalna skrb i odvela u dječji prihvatni centar “San José de la Montaña”. U početku je bilo teško jer sam oko sebe podigla zid kako bih se zaštitila i nikoga nisam puštala unutra. No, postupno sam prvi put iskusila ljubav jedne obitelji i moje se srce otvorilo. Ondje su mi govorili o Isusu; počela sam moliti i primila sam sakrament Krštenja. Ali tijekom adolescencije često sam se bunila protiv Boga. Pozvali su me na duhovnu obnovu i ondje sam prvi put iskusila Božju ljubav. No, prošlo je nekoliko mjeseci i još mi je teško oprostiti svome ocu. A ponekad podignem oči k nebu i pitam: “Gdje si bio kad sam bila dijete?” Sveti Oče, kako mogu oprostiti svome ocu, koji me gotovo ostavio bez majke? Kako se mogu doista pomiriti s Bogom?

Hvala ti na svjedočanstvu i na pitanju o oprost. Doista je znak Božje milosti što to pitanje niče iz prošlosti tako duboko obilježene patnjom te što, unatoč boli, postoji hrabrost pitati se kako je moguće oprostiti onome tko nam je nanio zlo. I ovdje bih želio istaknuti dvije stvarnosti.

Prva nadopunjuje ono što sam prije rekao o Božjoj prisutnosti u trenucima naše patnje. I ti, naime, postavljaš to pitanje u vezi sa svojim djetinjstvom, ali okolnosti u kojima se odvijala tvoja životna povijest traže da proširimo obzor pitanja: trebamo li se pitati “gdje je bio Bog” ili bismo se radije trebali zapitati o čovjeku i o čovječanstvu — o tome kako ponekad ostajemo zarobljeni

zlom, sve do nasilja nad drugima, te kako ne uspijevamo njegovati ljubav i poštovati druge u njihovu dostojanstvu i slobodi?

Mnoge vijesti iz crne kronike i danas očituju otrovno ozračje u obiteljskim odnosima, obilježeno zlostavljanjem i tlačenjem, osobito nasiljem nad ženama, koje, nažalost, nerijetko završava i ubojstvima žena. Svi smo pozvani suočiti se s ovom dramatičnom stvarnošću, osobno i kao društvo, jer na nama je da joj pristupimo u svim njezinim dimenzijama. Ne možemo Bogu pripisivati ono što je povjereno našoj odgovornosti; ne možemo zamišljati da Bog odozgor automatski odgovara na naše potrebe ili čudesno sprječava da se zlo dogodi. On nas je obdario razumom i voljom, dao nam je savjest, zaogrnuo nas dostojanstvom i slobodom te nam je, nadasve, po svome Sinu Isusu Kristu pokazao put kojim valja ići, kako bi naš život bio doista ljudski i kako bi u društvu zavladao pravednost, mir i bratstvo. Dao nam je i svoga Duha, da ljubav bude ključ svih naših odnosa. Ako postoji nasilje, ako prevladava sebičnost, ako se čak i obiteljska ljubav pretvara u mržnju, tada moramo postaviti pitanja o sebi, o dinamici našega društva, o kulturi individualizma, o napasti nasilja — a ne o Bogu.

Druga se stvar odnosi na oprost. Trebamo naučiti promatrati oprost kao snažan lijek protiv zla koji ozdravlja naše nutarnje rane, kao dio procesa, kao put. I samo Evanđelje, ako ga čitamo kao knjigu uputa, zapovijedi i dužnosti, može nas dovesti do obeshrabrenja i razočaranja, jer dok nas Isus poziva na oprost, mi uviđamo da to nismo sposobni učiniti. No, nije tako. Oprost ponajprije trebamo iskati od Gospodina; nastavljati moliti — možda čitavoga života — da Gospodin u nama proširi prostor ljubavi ondje gdje smo bili ranjeni, da nas osposobi za pomirenje sa samima sobom i s onim dijelom naše povijesti obilježenim patnjom te da postupno pretvara ogorčenost u milosrđe i suosjećanje. To je dug put, proces koji zahtijeva mnogo strpljenja; to je rad na sebi, kako osobno tako i kroz razne putove praćenja i nutarnjeg pomirenja. I potrebno je ne klonuti duhom: u oprost se napreduje malim koracima.

Pomirenje s vlastitom poviješću postupno je, i ponajprije ne smijemo misliti da oprost uvijek i u svakom slučaju znači povratak na prijašnje stanje ili uspostavu punoga odnosa s onim tko nas je povrijedio, osobito kada je riječ i o nasilju. Moguće je, međutim, čuvati dobar stav srca prema toj osobi, odbaciti svaki oblik mržnje ili osvete, nastojati — koliko je moguće — obnoviti odnos te možda moliti za njega ili za nju: to nam pomaže sve više ulaziti u dinamiku oprosta te se pomiriti s Bogom i s bližnjima.